

Estat monolingüe, escoles multilingües

El 60% dels alumnes andorrans estudien en català, tot i que el francès tingui presència a l'aula des de l'escola bressol. Als sistemes educatius espanyol i francès s'imparteixen quatre hores setmanals de llengua i cultura andorrana.

LORENZINI

Amb el 64% de la població immigrant i només un 39% de ciutadans que tenen el català com a llengua d'ús habitual, la totalitat dels alumnes de les escoles del Principat d'Andorra assoleixen les competències lingüístiques necessàries per a viure en un país on la llengua oficial és el català. Això sí, els alumnes integrats en el sistema educatiu andorrà tenen el català com a llengua vehicular des de l'escola bressol, mentre que els estudiants d'escoles espanyoles i franceses estudien la llengua del país com a llengua complementària.

Dels 10.810 alumnes matriculats en escoles andorranes, franceses i espanyoles, 6.250 tenen el català com a primera llengua vehicular. D'aquests, 4.250 estudien en el sistema andorrà, que té com a llengua oficial el

català, i 2.000 més ho fan en escoles congregacionals pagades pel Govern d'Andorra, que, si bé segueixen el pla d'estudis espanyols, han adoptat la llengua del país com a principal llengua d'ús a les aules. Així, el 60% dels alumnes andorrans tenen com a llengua d'ús prioritari a les aules el català. La resta d'estudiants reben, a partir de l'escola maternal, tres hores de català setmanals, i a partir de la primària s'introdueix una hora setmanal més de l'assignatura de medi d'Andorra, i de geografia i història d'Andorra i d'institucions andorranes a l'ESO i el batxillerat, també en català. Les classes són impartides per ensenyants de formació andorrana que depenen del Govern d'Andorra. Ara bé, la política lingüística de l'escola andorrana no és, tècnicament, la immersió monolingüe.

Per la vinculació amb l'estat francès, la llengua francesa té un tractament prioritari a les aules, i els infants de quatre anys comencen una immersió paral·lela en francès.

Un model lingüístic plural. Com explica la directora del departament d'Escola Andorrana del govern, Ester Vilarrubla, "la triple xarxa d'escola a Andorra es basa en el plurilingüisme, si bé la nostra llengua de referència és el català i la totalitat dels alumnes, estudiïn a l'escola que estudiïn, el dominen". A l'escola andorrana, en el cicle maternal els alumnes ja tenen dos mestres a classe, l'un els parla en català i l'altre en francès. Aquesta doble immersió s'allarga fins als 12 anys, quan finalitza la primera ensenyança. A partir d'aquest eix vertebrador,

“s’introdueix l’anglès als 8 anys i després el castellà, als 10, no pas perquè considerem que el castellà és menys important, sinó perquè els alumnes ja l’aprenen al carrer, és una llengua amb molta presència al país”, argumenta Vilarrubla.

A l’ensenyament secundari, la llengua catalana reforça el protagonisme com a llengua vehicular, si bé hi ha assignatures que es vehiculen en francès

El 60% dels estudiants fan immersió en català i en francès des de l’escola maternal

i d’altres en castellà: “La gran majoria es fan en català, però la plàstica s’imparteix en francès i les ciències naturals en castellà, a banda de les hores de llengua pròpiament dites de castellà, català, francès i anglès”. En el cas del batxillerat, en funció de la modalitat que triï l’alumne cursarà determinades assignatures en francès i en castellà, però la llengua d’ús continuarà essent el català.

La darrera enquesta d’usos lingüístics d’Andorra, realitzada l’any 2009 –el 2013 es coneixeran les xifres de la nova enquesta– estableix que el 43,4% de la població té el castellà com a llengua materna, tot i que només el 39% la considerin la seva llengua d’ús social. En canvi, si només el 29,8% tenen el català com a llengua materna (el 2004 aquest percentatge era del 37%, i el 1999 el català era la llengua més utilitzada a les llars andorranes), finalment acaba essent la llengua prioritària d’ús social per al 38% dels andorrans (40% el 2004). A més a més, segons el Servei de Política Lingüística d’Andorra, el castellà és la llengua que presenta uns nivells de coneixement en competència escrita, lectora i oral més elevats entre la població, seguida, curiosament del català i el francès, i en darrer lloc el portuguès. La raó és que, segons l’enquesta lingüística, el 53% de la població resident a Andorra va aprendre a llegir i a escriure primer en castellà.

La baixa presència del català en la societat andorrana s’explica per l’elevat percentatge de població estrangera, un 64%, majoritàriament portuguesa. De fet, tot i que el francès és la segona llengua vehicular a l’escola, i que el 31% dels alumnes del país estan escolaritzats en el sistema francès, aquesta llengua té una presència gairebé nul·la en la vida quotidiana de la societat andorrana.

En termes generals, una gran part de la població considera que el govern andorrà encara ha de fer molta feina per a afavorir l’ús del català al país (un 71,2%), i set de cada deu ciutadans estan d’acord que, des del punt de vista professional, és més important dominar el català que el castellà (70,5%), o que l’anglès o el francès (67,8%).

La tria de l’escola. El repartiment d’alumnes entre els tres sistemes educatius demostra que la llengua materna de l’estudiant no és el principal condicionant a l’hora de triar escola. Com explica Vilarrubla, “molts estudiants del sistema francès són andorrans que parlen català a casa. Dels gairebé 3.500 alumnes del sistema francès, la majoria no tenen el francès com a llengua materna, però van a l’escola francesa per tradició familiar, o perquè els pares volen que el nen tingui un coneixement total d’aquesta llengua”. En el cas del sistema andorrà també es produeix un transvasament d’alumnes: “Hi ha molts estudiants que no tenen el català com a llengua materna, i de fet, hi ha molts alumnes que a casa parlen castellà o portuguès, i en menor mesura, anglès. Per a facilitar la incorporació d’aquests alumnes a l’escola, hem creat una aula d’acollida dins l’escola andorrana, on es prioritza l’ensenyament del català durant uns mesos, i posteriorment se’ls incorpora al currículum normal de l’escola”, remarca la directora del Departament d’Escola Andorrana.

Al marge del sistema públic, el Principat d’Andorra compta amb una sola escola privada, el Col·legi Internacional del Pirineu, que imparteix ensenyament bilingüe en espanyol i anglès a la primària, i en francès i anglès a la secundària. En aquest cas, el català forma part de la formació complementària de l’alumne, però en cap cas no és llengua vehicular a les aules.

A la universitat, en canvi, es pot parlar d’immersió total en català. El 100% de les carreres i els mestratges s’imparteixen en la llengua del país. Cal tenir en compte, però, que la pràctica totalitat dels alumnes de la Universitat d’Andorra són nacionals, i per tant, han estat en contacte permanent amb la llengua del país. Aquí hi ha una diferència gran amb el sistema universitari de Catalunya, en què el català deixa de ser la llengua vehicular a les aules de forma oficial. Segons les darreres dades del departament d’Universitats, la mitjana de docència en català a les universitats públiques i privades és del 70%.

Gemma Aguilera